

Naturvårdsverkets arbete för att nå klimatmålen

Dag Henning har arbetat på Naturvårdsverket i tio år – mellan 2015 och april 2025. På Klimatgruppen den 4 februari 2026 berättade han om sitt arbete där. Dag har arbetat med klimatfrågor, bland annat med att utreda styrmedel i form av skatter och bidrag, energifrågor och han var med och organiserade investeringsstödet Klimatklivet.

Naturvårdsverket är en statlig myndighet som har i uppdrag att "vara pådrivande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för generationsmålet för miljöarbetet och miljö kvalitetsmålen samt vid behov föreslå åtgärder."

Generationsmålet innebär att det övergripande miljömålet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Naturvårdsverkets arbete styrs av lagar. Arbetsuppgifterna består mest av uppdrag från regeringen, men i mån av tid också egna projekt. Man analyserar olika förslag från regeringen och EU och undersöker vad miljöeffekten blir. Det blir ett faktaunderlag för beslutsfattarna. Man kommer också med förslag till lösningar.

Naturvårdsverket är en självständig myndighet och politikerna ska inte lägga sig i vad man kommer fram till. I så fall blir det ministerstyre. Remissförfarandet, där myndigheter har synpunkter på olika förslag, är en mycket viktig del av demokratin för att de politiska besluten ska fattas på saklig grund. Man har en professionell relation med regeringskansliet och för en dialog. Man samarbetar också med andra myndigheter, till exempel energimyndigheten. Varje år lämnar Naturvårdsverket underlag till regeringens klimatredovisning där man analyserar effekterna av de viktigaste klimatpolitiska besluten, till exempel hur skatteförändringar påverkar utsläppen. Vart fjärde år lämnar man underlag till regeringens klimathandlingsplan med prognoser om hur långt från klimatmålen man är.

Många förslag – som tyvärr inte genomförts

Inför den senaste klimathandlingsplanen lade Naturvårdsverket och andra myndigheter under 2021-2022 ned mycket arbete på att ta fram förslag på åtgärder (se bifogad pdf) som skulle bidra till att Sverige uppfyller klimatmålen, men med några undantag var det få förslag som blev verklighet. Mycket resurser lades ned som hittills tyvärr inte lett någonstans.

Naturvårdsverket motsatte sig efter valet 2022 sänkt skatt på fossila drivmedel och bränsle eftersom det motverkar möjligheten att nå klimatmålen, men det genomfördes ändå.

Klimatklivet

däremot, som Dag var med och arbetade fram, har gjort att många klimatåtgärder kommit till stånd. Det är ett investeringsstöd till företag och föreningar med flera för de åtgärder som ger störst utsläppsminskning per investerad krona över tid. Sedan 2015 har Klimatklivet givit stöd till 29 000 laddstationer för elfordon och 3 000 andra åtgärder, bland annat konvertering från fossila till förnybara bränslen och biogasproduktion. Totalt 19 miljarder kr har getts i bidrag och i genomsnitt har stödet varit 48 % av investeringskostnaden och livslängden på åtgärderna 15 år.

Kärnkraft

Tidigare var myndigheternas uppgift att sträva efter 100% **förnybar** elproduktion 2040. Tidöregeringen har ändrat det till 100% **fossilfri** i alla styrande dokument. Då räknas också kärnkraften in.

Remiss av promemorian Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft 2024

Regeringens förslag om stöd till nya kärnkraftverk och förmånligt pris på el från kärnkraft långt fram i tiden fick mycket kritik från många remissinstanser. Naturvårdsverket skrev i sitt remissvar att man saknade tillräckligt underlag i utredningen för att bedöma om den föreslagna modellen för finansiering och riskdelning för kärnkraft var motiverad.

Avvikande mening om kärnkraft

Dag ansåg att Naturvårdsverkets yttrande i den här remissen borde varit skarpare. Därför anmälde han så kallad avvikande mening genom att lägga ett eget förslag till yttrande. Som statstjänsteman och handläggare har man möjlighet att göra det. Det är inte vanligt att man gör så, men här kändes det befogat. Dags avvikande mening om hur Naturvårdsverkets yttrande borde se ut inleddes med att ”Naturvårdsverket motsätter sig promemorians förslag i första hand därför att byggandet av kärnkraftsreaktorer strider mot generationsmålet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta eftersom reaktorerna alstrar kärnavfall som behöver tas om hand av nästa generation...”

En möjlig hållbar framtid i Sverige år 2050

var ett så kallat internt projekt som inte var ett uppdrag från regeringen. Dag var med i en grupp som skisserade hur ett gott liv kunde se ut 2050, vilket alla anställda på Naturvårdsverket kunde diskutera på digitala workshops under pandemin. Tyvärr blev det inte någon rapport innan projektdeltagarna behövde prioritera andra arbetsuppgifter.

Det här blev en kort sammanfattning av en intressant kväll. På den bifogade pdf-en finns mer att läsa! Ett stort tack till dig, Dag Henning, för ditt arbete med miljöfrågor under många år och tack och för att du ville berätta om det.

Naturvårdsverkets klimatarbete

Dag Henning

4 februari 2026

Arbetet styrs av

1. Naturvårdsverkets instruktion (förordning)
2. Regeringens regleringsbrev med regeringsuppdrag
3. Remisser
4. Egna Projekt

Naturvårdsverkets instruktion (förordning 2012:989)

Naturvårdsverket ska

- vara pådrivande vid genomförandet av miljöpolitiken.
- verka för generationsmålet för miljöarbetet och miljökvalitetsmålen samt vid behov föreslå åtgärder

Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta

Miljökvalitetsmål

bl.a. Begränsad klimatpåverkan

Klimatuppdrag i regleringsbrevet för 2026

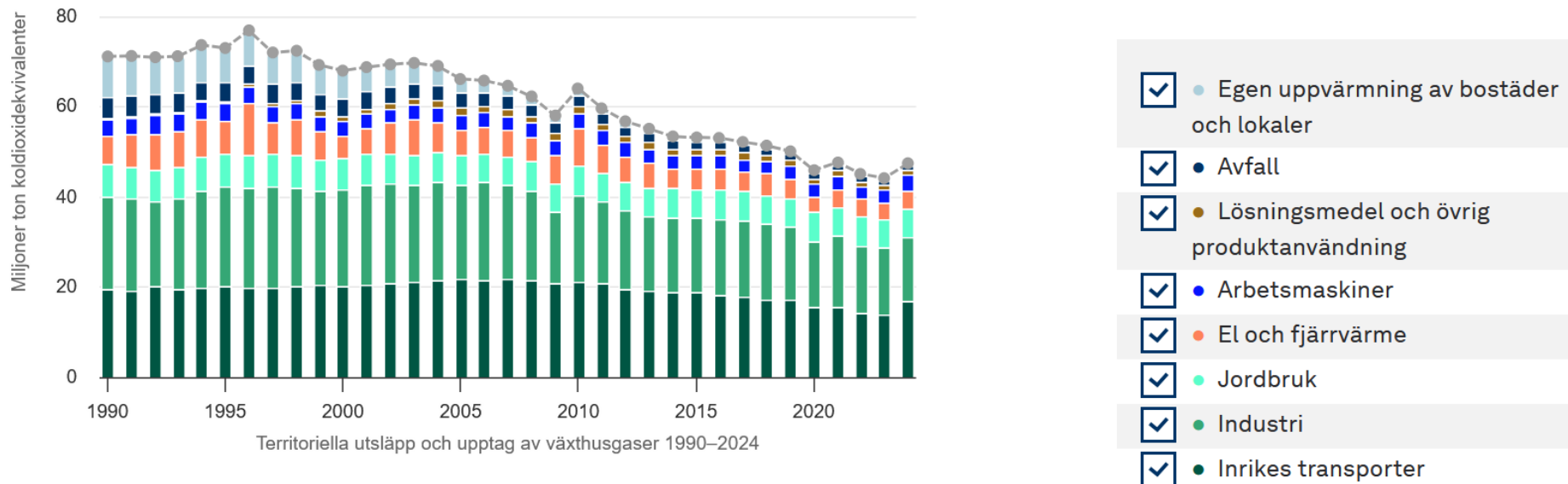
Naturvårdsverket ska

- analysera hur utsläppsscenarierna på klimatområdet kan förbättras, t.ex. osäkerheter
- löpande analysera EU-förslags samhällsekonomiska effektivitet, effekter för Sverige, påverkan på konkurrenskraft, risker för koldioxidläckage
- utveckla ett verktyg för att bedöma effekten på nettoupptaget av växthusgaser vid förändrad markanvändning vid exploatering för bebyggelse eller infrastruktur

Underlag till klimatredovisning

Instruktion: Naturvårdsverket ska varje år lämna underlag till regeringen med en redovisning av

- utvecklingen av växthusgasutsläppen
- årets viktigaste klimatpolitiska beslut och vad de kan betyda för utsläppsutvecklingen

Sveriges utsläpp av växthusgaser

Underlag till klimathandlingsplan, instruktion

Naturvårdsverket ska vart fjärde år lämna underlag till regeringen om bl.a.

- utfallet av vidtagna åtgärder för utsläppsminskningar
- hur mycket beslutade och planerade utsläppsminskande åtgärder kan bidra till klimatmålen
- hur mycket beslutade och planerade åtgärder inom olika utgiftsområden påverkar möjligheterna att nå klimatmålen

Det ska ligga till grund för regeringens klimatpolitiska handlingsplan.

Underlag till klimathandlingsplan, regeringsuppdrag 2021-2022

Ta fram hindersanalys och förslag till styrmedel och åtgärder som bidrar till näringslivets, transportsektorns, kommuners och regioners klimatomställning

Energi, förslag, exempel

- Utred styrmedel som underlättar användning av restvärme
- Investeringsbidrag för energieffektivisering av byggnader och sänkt temperatur i värmesystem
- Stöd produktion av bioolja av svensk råvara
- Utred styrmedel för fjärrvärmelager
- Utveckla vindkraftsdialog med Försvarmakten
- Utred ersättning för nya vindkraftverk till lokalsamhället

Underlag till klimathandlingsplan, regeringsuppdrag 2021-2022

Transport-förslag

som införts i någon form

- Skrotningspremie för privatpersoner
- Klimatbonus för lätta lastbilar
- Förlängd klimatpremie för tunga lastbilar och arbetsmaskiner

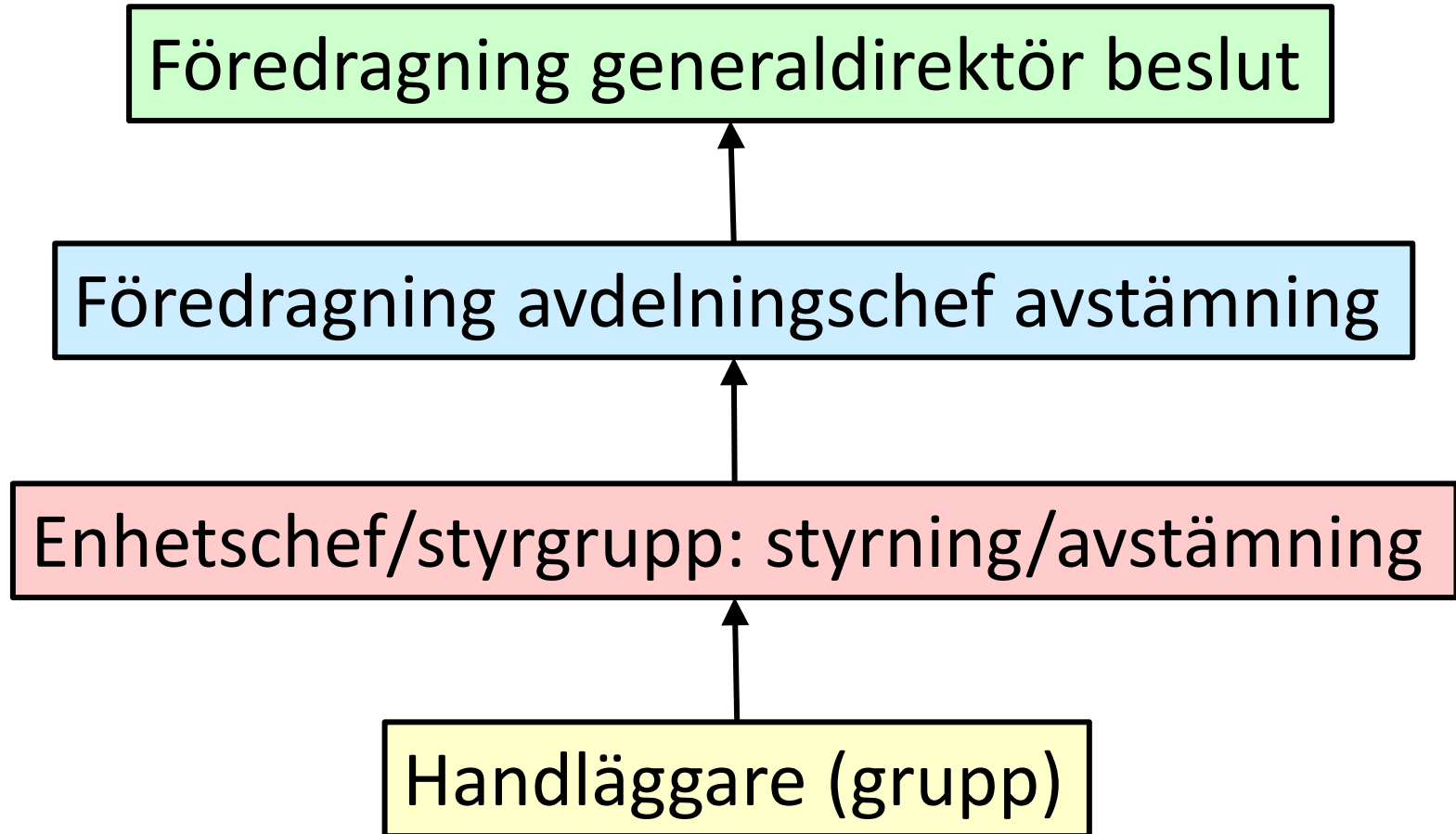

Lokal och regional klimatomställning, förslag, exempel

- Utred att införa miljötillstånd för anläggningar som använder mycket el
- Vägledning för upphandling med klimatkrav

Beslutsordning

Remisser

Utredning (SOU) / Promemoria från departement

Instämna i / motsätta sig förslag

Exempel

Utredning: Energikommisionen 2017

- Naturvårdsverket tillstyrkte målet 100 % förnybar elproduktion 2040
- Naturvårdsverket var positivt till målet om 50 % mindre tillförd energi i relation till BNP 2030
- Naturvårdsverket ansåg att efterfrågefleksibilitet och energilagring bör prioriteras eftersom det bl.a. kan minska vattenkraftens miljöpåverkan.

Promemoria: Sänkt skatt på fossila drivmedel och bränslen 2022

- Naturvårdsverket motsatte sig förslagen eftersom de motverkar möjligheten att nå klimatmålen

Remiss av promemorian Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft 2024

Naturvårdsverkets yttrande

- Naturvårdsverket saknar tillräckligt underlag i utredningen för att bedöma om den föreslagna modellen för finansiering och riskdelning för kärnkraft är motiverad...

Min avvikande mening om hur Naturvårdsverkets yttrande borde se ut

- Naturvårdsverket motsätter sig promemorians förslag i första hand därför att byggandet av kärnkraftsreaktorer strider mot generationsmålet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta eftersom reaktorerna alstrar kärnavfall som behöver tas om hand av nästa generation...

Genomförande/administration av styrmedel

Utsläppsrätter

- för tung industri, el- och fjärrvärmeproduktion
- tilldelning till och rapporter från företagen

”Klimattullar” (CBAM)

på bl.a. stål, cement, aluminium, konstgödsel

Klimatklivet

Investeringsstöd till de åtgärder som ger störst utsläppsminskning per investerad krona över tid

Sedan 2015 stött

29 000 laddstationer för elfordon

3 000 andra åtgärder, bl.a.

- Konvertering från fossila till förnybara bränslen
- Biogasproduktion

Totalt 19 miljarder kr

Genomsnitt:

- Stödet är 48 % av investeringskostnaden
- Livslängd 15 år

Klimatklivet

Hur bedöma åtgärder?

Utsläppsfaktorer

- Livscykelutsläpp
- Nordisk elmix

Livslängder

Internt projekt: En möjlig hållbar framtid i Sverige år 2050

Exempel

År 2050 kan jag äta det jag behöver för ett gott och hälsosamt liv.

- Kosten är nu övervägande växtbaserad i ett spann från en oraffinerad växtbaserad kost till kost med litet inslag av animaliska livsmedel
- Den kost som är hälsosammast och mest miljövänlig är mest tillgänglig för alla att välja både för att äta hemma, inom skola/omsorg och på matställen.

Länkar

Om Naturvårdsverket, instruktion, regleringsbrev: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/om-naturvardsverket/>

Miljömålen: <https://www.sverigesmiljomal.se/>

Underlag till klimatredovisning 2025: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/naturvardsverkets-underlag-till-regeringens-klimatredovisning/>

Underlag till klimathandlingsplan 2023:

<https://www.fjallsakerhetsradet.se/496a40/globalassets/amnen/klimatomstallning/klimatredovisning/underlag-till-regeringens-kommande-klimathandlingsplan-och-klimatredovisning-2023-04-13.pdf?q=klimatpolitiska%20handlingsplan>

Yttranden/remissvar: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/yttranden/>

Statistik om utsläpp av växthusgaser: <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/>

Utsläppsrätter: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/utslappshandel/>

CBAM:

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/utslappshandel/cbam/?q=CBAM>

Klimatklivet:

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomstallningen/klimatklivet/>